

Universiteit
Leiden
The Netherlands

"Weet wat je vindt en meen het" interview met Julia Wouters

Spruit, J.; Bytyçi, D.

Citation

Spruit, J., & Bytyçi, D. (2022). "Weet wat je vindt en meen het": interview met Julia Wouters. *Bestuurskundige Berichten*, 37(1), 17-20. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3303735>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3303735>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

“Weet wat je vindt en meen het”

Interview met Julia Wouters

Interview door
Drenis Bytyçi (links)
en Justin Spruit
(rechts)

De functie van politiek assistent - PA voor ingewijden - is een van de best bewaarde geheimen van Den Haag. Deze ambitieuze ‘oliamannetjes’ zijn de ogen en oren van hun bewindspersoon. Een van deze insiders achter de schermen is Julia Wouters. Zij was de politiek assistent van Lodewijk Asscher toen hij minister was van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2012-2017). Nu maakt ze een podcast samen met Jack de Vries, de voormalig ‘opperspindoctor’ en PA van Jan Peter Balkenende. Ook heeft ze een boek geschreven over de rol van vrouwen in de politiek: de Zijkant van de Macht. Aan bod in dit interview kwamen onder meer de rol van de media, hoe bestuurskundestudenten de media kunnen gebruiken en de rol van de politiek assistent.

Met veel gedrevenheid begint ze te vertellen over het begin van haar carrière, ze studeerde politicologie, met een specialisatie in internationale betrekkingen “terwijl bestuurskunde natuurlijk veel logischer was geweest!” **Na een korte periode bij verschillende televisie- en radioprogramma’s, belandde ze op een dood spoor.** “Ik was wel parlementair journalist geweest, maar ik vond het niet meer leuk en te hard werken. Ik wilde altijd heel graag de wereld verbeteren en dat was een van de redenen waarom ik de journalistiek ingegaan was. In mijn generatie keek ik heel erg op tegen Bob Woodward en Carl Bernstein, die hadden echt de macht omvergeduwd met Watergate, en om de goede redenen. Daar had ik een heel romantisch beeld bij, maar dat viel mij dus best wel vies tegen. En toen dacht ik: nou, ik ga me echt bezinnen op wat ik nou wél wil, en toen zag ik gewoon een vacature. Zowel Lodewijk Asscher als Tjeerd Herrema zochten een politiek assistent en toen heb ik gewoon ook bij alle twee gesolliciteerd. Lodewijk

nodigde me uit en ze zeggen heel vaak dat je eigenlijk in de eerste zeven seconden iemand hebt ingeschat, of je er een goed gevoel bij hebt of niet. [...] En wij hadden na zeven seconden alle twee een instant klik en een heel erg diep vertrouwen. Dus ik kreeg allemaal plekken in mijn nek. Oh maar deze baan wil ik echt! Dus hij belde mij de volgende dag dat ik het geworden was en eigenlijk wist ik niet eens echt goed wat een politiek adviseur deed. [...] Ik wist ook niet hoe een ambtelijke organisatie werkte, dus ik ben gewoon begonnen.” **Met name het begin was erg wennen:** “die eerste drie weken was net alsof ik in de python in de Efteling zat. Elke dag zoveel indrukken en ik moest echt heel erg leren: wat is nou bestuursadvisering, wat doet een politiek assistent, hoe werkt dat met de ambtenarij? Dus ik heb echt heel veel advies aan mensen gevraagd.”

Terugkijkend op de sollicitatie bij Asscher, wat sprak jou aan bij hem? “In dat sollicitatiegesprek werden wij beroepsmatig verliefd op elkaar. Ik viel heel erg op zijn integere betrokkenheid, ik herkende in hem een liefde voor de stad waar ik geboren ben. Dus ik dacht: oké, dit vind ik mooi en dit wil ik dus bewaken. Hoe zorg ik dat hij niet een politicus wordt, maar nog steeds een hele idealistische gast, die zich inzet voor de stad waarvan die houdt en voor de mensen voor wie hij het op wil nemen. Daar ging ik op sturen en dat is iets wat je elke dag moet blijven doen. Dus ik heb bij hem inderdaad altijd heb geprobeerd. Omdat ik dacht, ik herken in jou goede bedoelingen en integriteit, en die ga ik bewaken. Dus ik was misschien eerder een coach dan dat de focus op de politiek lag: ik heb hem veel meer gestuurd om steeds bij zijn passie en emotie en zijn intenties te houden. En wat past nou wel, wat past niet bij je? Waar

vind je eigenlijk wat van? Van waar je eigenlijk niet zoveel van vindt, laat dat ook weer hangen. En ga helemaal voor de dingen waarvoor je gaat.”

Hoe heb je jouw taak uitgeoefend als politiek assistent toen je nog in Amsterdam werkte? “Als wethouder ben je omringd door de meest fantastische inhoudelijke mensen. En wat veel mensen in mijn positie in mijn ogen fout deden, was dat ze één van de vele beleidsambtenaren werden. Dus dat ze ook heel erg de inhoud indoken. Ik dacht: dat heeft geen enkele meerwaarde. Zij weten altijd meer! Mijn taak is om de grote lijnen in de gaten te houden. Ik heb het altijd gezegd: jullie gaan over gelijk **hebben** en ik ga over gelijk **krijgen**. Wat ik deed, was overal bij aanwezig zijn en dan reflecteren van wat er gebeurde. Ik lette heel erg op lichaamstaal. Wie vindt er nu eigenlijk iets meer, maar voelt zich geremd om het zeggen? Dus dan zei ik dat deze mensen volgens mij iets heel graag willen zeggen. Dus dat deed ik heel erg.”

“Het is natuurlijk ontzettend belangrijk dat je een beetje feeling houdt met wat er gebeurt in je eigen partij en in de doelgroepen waar je het voor doet: dat je daar contact mee houdt. Eerlijk gezegd ben ik daar minder tevreden over in hoeverre ik daarin geslaagd ben, omdat de dynamiek in Den Haag heel anders is [dan in Amsterdam]. Dus altijd als we ergens naartoe gingen, om met mensen iets te bekijken of naar mensen te luisteren, dan werd daar dan meteen een heel mediaspektakel van gemaakt. Dat betekent dat het opeens een toneelspel wordt waarin iedereen z'n rol speelt in plaats van dat het een echt oprecht gesprek was. Dus dan probeerde ik buiten het oog van de camera zelf nog mensen te spreken en mijn taak werd dus ook anders. Ik had gewoon een heel eigen netwerk met mensen die ik allemaal belde om te vragen: wat zie jij, wat gebeurt er nou? **Onder deze mensen zat bijvoorbeeld ook Sofyan Mbarki, die destijds docent was op een vmbo-school.** “Het was in de tijd van Charlie Hebdo en dan belde ik hem en vroeg ik hem: wat zie jij op school? En dan krijg je wel heel andere verhalen dan die via de ambtenaren naar boven kwamen. Maar dat was heel hard werken om te zorgen dat de buitenwereld nog steeds toegang had tot onze wereld. En dat zie je ook wel als je naar Den Haag kijkt en dan zie je dat ze heel

**“die eerste drie weken was
net alsof ik in de python in de
Efteling zat.”**

Julia Wouters

vaak politieke oplossingen voor politieke problemen aan het leveren zijn. En de losgezongenheid met de maatschappij is daar veel groter. Dus als je alleen al zo veel van die debatten in de kamer hebt, is het ook echt heel moeilijk om nog tijd hebben om echte gesprekken met echte mensen te hebben en dingen te horen - die zijn ook het aller waardevolst.”

Er gaan nu stemmen op die stellen dat Kamerleden meer ondersteunend personeel moeten krijgen en sommigen gaan zelfs zo ver door te stellen dat we meer dan 150 Kamerleden moeten hebben. Hoe kijkt u daarnaar?

“Ja, dat vind ik wel. Er is nogal wat veranderd en we blijven toch alles hetzelfde doen. Er zijn negentien fracties. Dat betekent dat alleen de VVD nog een beetje een grote fractie is. Ik weet dat de PvdA de voorlaatste enorme nederlaag [verkiezing voor de Tweede Kamer van 2002] - toen gingen ze terug naar 23 zetels. Daar ben je nu al de grootste partij mee en dat was toen echt een historische nederlaag, dat was dramatisch. Dus je moet opeens met hele kleine fracties, heel veel verschillende onderwerpen coveren met heel weinig ondersteuning. Het is gewoon niet te doen, om dat kwalitatief goed te doen. Dan krijg je dat ze allemaal, heeft u vanochtend de Volkskrant gelezen [standaardopening van Kamervragen], want dat makkelijkste. Maar dat komt de kwaliteit van wat er gebeurt niet ten goede. Dus ik zou het prima vinden als er 200 Kamerleden zijn en dan ook flink meer ondersteuning, want er is wel wat bijgekomen. Er is ook heel erg bezuinigd op ambtenaren: we zijn heel erg gaan geloven in Nederland dat het heel goed is om heel efficiënt te zijn, lean en mean en niet de

flexibele schil. Maar er is maar zo weinig tijd. Dus daar ben ik ook ontzettend voor: dat er nu een veel grotere ministersploeg komt. Als je je werk goed wilt doen en je wil de kamer bedienen, en je wil óók nog af en toe naar mensen luisteren, dan moet je portefeuille niet zo breed zijn dat je eigenlijk gewoon continu in onderraden zit, in de kamer staat te debatteren en mediaoptredens hebt. Er moet ook nog wat ruimte zijn om te reflecteren en te bezinnen.”

Hoe kijkt u naar de doorgeslagen neiging van politieke partijen om in de media te komen? “Het is een verantwoordingstheater wat je doet in de kamer. Het moet ook zichtbaar zijn, dus je hebt die media echt heel nodig. Iemand zei ooit tegen mij: je kan wel pirouettes in het donker draaien, maar daar heb je niks aan. Je moet ook duidelijk maken waar je mee bezig bent. Maar als je zo veel onderwerpen met zo weinig mensen moet doen, dan wordt de media niet een middel, maar een doel op zich. Dan ben je dus helemaal niet meer bezig met politiek te bedrijven, dan ben je aan het zorgen dat je zo veel mogelijk in de media bent. Je komt het snelst in de media door te roepen: het is toch een schande, moord en brand of door de meest kritische vragen te stellen. Niet omdat dat de beste vragen zijn, maar omdat ze te kritisch zijn. Er is gewoon geen tijd meer om je te verdiepen in een onderwerp. Er zijn sommige Kamerleden die dat wel kunnen, Omtzigt is daar een heel goed voorbeeld van, maar die zat wel met een enorme burn-out maanden thuis. Het is wel echt heel moeilijk.

Wat ik heel jammer vind - daar is Mark Rutte wat mij betreft ook heel erg medeverantwoordelijk voor - is dat er met heel veel dedain over de politiek als ambt en over ambtenaren gepraat wordt. Neem bijvoorbeeld Cora van Nieuwenhuizen. Dan zegt Mark Rutte “het scheelt weer wachtgeld”, alsof dat het grootste probleem is wat we in Nederland hebben. Politici die een tijdje wachtgeld zien - volgens mij gaat het om de democratische kwaliteit en onze rechtsstaat, die is er meer bij gebaat dat er af en toe een minister misschien wel een jaar wachtgeld krijgt dan dat je zo van minister lobbyist wordt en lobbyisten weer donateurs van campagnes worden. Dus het lijkt wel alsof ik besef dat we een democratie hebben en een rechtstaat en dat die beschermd moet worden en dat die onderhoud vergt en dat je moet weten waar je mee bezig bent. Die lijkt wel steeds meer weg te zakken en ik vind dat heel zorgelijk. Dat zie je ook aan de Kamervoorzitter, wat er nu een paar keer is gebeurd dat iemand aangeeft zich

“Het is een verantwoordingstheater wat je doet in de kamer.”

bedreigd te voelen in een debat en dat de voorzitter niet weet hoe daarmee om te gaan. En om dan te denken, “het woord tribunaal mag niet meer gezegd worden, dat ga ik nou verbieden”. Zelfs een voorzitter begrijpt niet meer wat de rol is van de voorzitter, wat de rol is van het debat in de Tweede Kamer. Dan heb ik mijn hoop maar op jullie gericht, de nieuwe lichting bestuurskundigen.”

Beïnvloedt de media de democratie meer dan de democratie de media? “Nee, ze houden elkaar in een wurggreep. Het is een wisselwerking, dus als jij als politicus in de media moet komen om überhaupt de mensen die op jou gestemd hebben nog te kunnen bereiken, en je weet dat de manier om in de media te komen door #ophef is, dan gaan politici op een manier politiek bedrijven die daarbij past. Dat is niet de schuld van de media, daar hebben we zelf verantwoordelijkheid in. Maar de media heeft er óók een verantwoordelijkheid in, en het lijkt wel alsof ze zich dat te weinig realiseren. Het gaat allemaal over mooie televisie maken, nu is het weer Caroline van der Plas op het schild geheven. Die wordt dan heel groot, die krijgt heel veel aandacht, stijgt in de peilingen, daardoor wordt ze weer uitgenodigd, “want kijk! Ze is virtueel zo veel waard!”. Hiervoor hebben ze dat met Baudet gedaan, en op een gegeven moment wordt je ook weer uitgekotst, want dan komen ze erachter dat misschien al die aandacht niet helemaal passend was bij wie je eigenlijk bent en wat je te bieden hebt.”

Hoe kijkt u naar de rol van mediatraining? “Het is raar, maar als fractievoorzitter ben je ook een half fotomodel. Dus je moet voortdurend op de foto. Als je je vak serieus neemt, hoort het er gewoon bij. Het gaat om wat voor soort mediatraining je doet. Dus leer je een of ander trucje om heel anders te worden? Ik geef ook mediatraining en ik help je bewust authentiek te worden, dus de beste versie van jezelf. Ik vind echt dat dat erbij hoort. En daar moet je natuurlijk niet te veel over praten, maar ook Mark Rutte heeft gewoon mediatraining gehad. Hij noemt het anders: cameratraining - hij bedoelt gewoon hetzelfde.” **Een onderdeel van mediatraining is hoe je eruitziet. Van Rutte is het bekend dat hij een moedervlek heeft laten verwijderen, maar dat vindt Julia Wouters te ver gaan:** “Ik geloof er zelf niet in dat je iemand anders moet

worden. Ik geloof niet in dat soort mediatraining, dan worden ze uiteindelijk allemaal precies dezelfde! Dan lijkt je allemaal op elkaar.

De mediatraining die ik vaak geef is: hoe breng je je boodschap? Dus al het jargon eruit. Hoe bouw je weer op? Dat noem ik 'Kijk, Want, Dus': Kijk, dit is het probleem; Want zo is het gekomen; Dus moet er nu dit gebeuren. Dus hoe breng je de boodschap zodat ie ook overkomt?" ***Ze houdt vooral van authenticiteit:*** "ik vind het bijvoorbeeld erg verfrissend als iemand gewoon zegt "goh, heel goeie vraag, maar dat weet ik eigenlijk niet". Dat áltijd maar een antwoord moeten geven terwijl je eigenlijk dan slap uit je nek zit te lullen, ik hou daar niet van."

"In Den Haag zagen ze me niet als een extra deur naar de minister, maar als een sta-in-de-weg."

Met name de verhouding van een politiek assistent met de ambtenaren op een ministerie kan een lastige zijn. Julia Wouters koestert voornamelijk warme herinneringen aan haar tijd als PA in Amsterdam: "Toen ik wegging kreeg ik allemaal cadeautjes van ze, en als ik ze nog op straat tegenkom, dan gaan we zoenen – pre-corona. Dat was totaal anders in Den Haag. In Den Haag zagen ze me niet als een extra deur naar de minister, maar als een sta-in-de-weg. Dat had er al mee te maken dat mijn kamer heel ver weg was van de kamer van Lodewijk. In Amsterdam hadden wij kamers die aan elkaar vastzaten met een deur ertussenin. [...] Ik had totale toegang tot hem. En toen ik in Den Haag was, was er een een bewaakt gedeelte waar de minister zat, en ik zat aan de andere kant. Dus ik zat niet er even in de buurt bij, ik kon ook helemaal niet zien waar hij was. Ze maakten ook altijd een tas voor hem, terwijl ik achter mijn eigen spullen aan moest. Ik heb het buitengewoon koud gevonden, de manier waarop ik ontvangen werd. Hoe ze probeerden langs mij heen te werken. Ik heb me echt moeten invechten daar, dat ik zei "ok, laat mij een stuk lezen, ik weet namelijk al wat Lodewijk ervan vindt". [...] Dus laat mij even meekijken, dan ga je niet af straks bij de minister, en dan is de minister niet zo geërgerd.

Nou, op een gegeven moment kwamen ze erachter dat ik daar gelijk in had, dat hielp. [...] En juist die mensen die het gevoel hadden dat ik een beetje 'meedeed' met wat zij konden, die voelden zich daar heel erg door bedreigd." ***Zij zag ook een parallel met de Britse serie Yes Minister.*** "zo'n serie waar de politiek adviseur de eerste dag in de bezemkast gestopt wordt. Als ik me heel down voelde, dan ging ik die serie, die sketch even kijken. Heel herkenbaar."

Heeft u een advies aan bestuurskundestudenten, hoe ze zouden om kunnen gaan met media in hun leven, misschien in hun werk en misschien in hun personal branding? "Weet wat je vindt en meen het. Dat is echt het állerbelangrijkste, ook als ik een mediatraining geef. Kom er eens maar achter wie je bent, wat je wil en wat je écht vindt. Ik heb ook wel mediatraining aan iemand gegeven die zei "ja weet je, als ik in zo'n discussieprogramma zit op televisie, dan weet ik nooit wanneer ik moet inbreken", dat gaat allemaal weg als je weet waar je het over wilt hebben. Als je ergens iets van vindt, dan denk je helemaal niet "wat is het moment om in te breken?". Dan denk je, "ja maar hiér vind ik wat van, hier heb ik een mening over en ik heb hier kennis van". Dus wil je het goed doen in de media, weet dan wat je vindt en meen het. Deel wat je vindt en meen het. Wat helpt, is als je eerst weet waar je echt gepassioneerd over bent. Dan is het heel makkelijk om daar steeds meer inhoud over te verzamelen. Kies de drie dingen waarvoor je op aarde bent en bijt je daarin vast. Dat geldt voor elk mens natuurlijk. Weet: wat is je toegevoegde waarde? Weet: waar ben je écht gepassioneerd over? En van daaruit gaat alles heel erg natuurlijk. Wat is nou mijn boodschap? Wat is het waar ik me boos over maak, waar ik naar verlang, of waar ik blij van word? Wat wil ik nou in de wereld? En als je dat weet, dan kan je van daaruit meer inhoud gaan verzamelen, betere woorden erbij vinden. [...] Als jij weet wie je bent en wat jouw toegevoegde waarde is, dan heb je eigenlijk helemaal geen mediatraining meer nodig. Dan praat je uit je hart en dat is altijd goed."